

Necessitat del mite. *Play it again, Sam*

Antoni Figuera

Per a A.S., perquè nosaltres també varem tenir la nostra particular *Casablanca*.

Em passa, de cada vegada amb més sospitosa freqüència, que, en nits de reposat insomni o agraït ensopiment, m'assetgen com a onades en l'aire sentides no sé on, uns versos de procedència ignorada: *Si me pierdo/Buscadme en Casablanca/-En el local de Rick-;/Allí me encontráis/Borracho de nostalgia y desencanto,/Mientras sigue Sam junto al piano/Tocando para mí, a contranocche/Aquella melodia inolvidable.*

I si és cert allò que s'ha repetit tantes vegades, fins a la sacietat, que hi ha pel·lícules que són molt més que pel·lícules. Fantasmes del cel·luloide als quals la memòria acaba per donar cos definitivament mitjançant un exercici de materialització de la imatge semblant al que va dur a terme feliçment Rimbaud en el seu inimitable procés de corporeïtzació del llenguatge al sonet "Vocals". *Casablanca* ho és per qui subscriu això. Com ho varen ser *Johnny Guitar* o *Cantando bajo la lluvia*, per posar només alguns exemples. I tot això al marge que hi hagi -que n'hi ha- els qui les odien, perquè això forma part d'aquest inapel·lable joc de filies i fòbies personals -més enllà de qualsevol crítica- del qual cap cinèfil en queda exclòs. (Crec, si no ho record malament, que el novel·lista Javier Marías n'és un, dels que odien amb major convicció *Casablanca*; de la mateixa manera que l'inefable Fernando Sánchez Dragó llença pestes sempre que pot d'un film com *Blade Runner*. Tranquils, que no passa res: a mi em passa una cosa semblant amb certs films d'Stanley Kubrick: vista ara, una obra com *2001, una odisea del espacio* em pareix un avorrit anacronisme. I no en parlem ja de *La naranja mecánica* i *El resplandor*: a parer meu, dos paradigmes perfectes del que no hauria de fer mai un director de cine. Així que val més deixar estar el tema de les filies i les fòbies, perquè al final acabam empatats tots). Però el que dèiem, que no és res més que tornar a *Casablanca*:

a la *Casablanca* de Rick ("On eres anit passada?" "Fa tant de temps que ja no me'n record" "Et veuré, avui vespre?" "No faig mai plans amb tanta anticipació"); d'Ilsa ("Un franc pels teus pensaments" "No sé si el que sent és el renou de les canonades o els batecs del meu cor"); i de Laszlo ("Benvingut novament a la lluita")... Tornar novament a aquesta experiència personal d'espectador, que se't queda incrustada a la pell com el quars a la roca. Ferm com una brusqueta persistent banyant-te fins als ossos. Com una al·lucinació progressiva que et pujàs pel diafragma fins a liquart-te la respiració cada pic que, amb l'ajuda del poder de la memòria, vas aïllant plans, escenes, seqüències, diàlegs ("Ni en compro ni en venc, d'éssers humans"; "M'estim més pensar que va matar un home: és el meu costat romàntic"; "Quina és la seva nacionalitat? -Borratxo"; "Entre tots els cafès del món has hagut d'entrar en el meu"; "Endavant: dispara. Em faràs un gran favor"; "Els problemes de tres persones importen ben poc en aquest món embogit") i t'hi vas quedant, molt lentament, com una impressionant resaca que no acabarà mai i que t'adverteix que també d'una gatera d'imatges pot estar feta la part millor i més digna de la vida d'un home.

Hi ha pel·lícules -com hi ha músiques i hi ha llibres- amb les quals sempre estarem en deute perquè ja res va ser igual des del moment que es varen ins-

tal·lar per sempre en la nostra existència: ni ens enamoràrem mai més de la mateixa manera com ho havíem fet fins aleshores ni tampoc encendríem les cigarreres de la mateixa manera -si mai varem tenir allò que se'n diu un estil propi a l'hora d'aguantar un tassó en una mà o d'abraçar una dona pensant que mai en la vida seria possible repetir-ho amb el mateix aplom amb què ho vèiem en el cine. Pel·lícules que ens tornarien de l'enrevés. Que ens girarien ideològicament i afectivament, ja que des d'aleshores no ens és possible tornar a escoltar "La Marsellesa" amb la mateixa vibració interior d'abans. Ni ens és possible tornar a trepitjar un aeroport per acomiadar-nos de qualcú -en especial si aquell dia hi ha boira- amb el mateix grau d'humitat a la mirada, amb el mateix cabal d'energia continguda estirant dels ulls cap endins. No tornarem a asseure'ns en el tamboret d'un bar, de matinada, sense sentir que un altre tipus de calfred diferent ens recorre la medul·la si qualche pianista taciturn ens recorda una vegada més que "el temps passarà": *As time goes by*. Com li va passar a un altre bon amic nostre, Allan Felix, aquell ulleretes prim i mig calb que s'assembla a Woody Allen i que es guanya la vida raonablement escrivint crítiques que cine o "somnia de seducció" en una petita revista.

Casablanca és, doncs, com una ferida oberta en el costat, una estella que oprimeix el cor -una d'aquelles que a estones li feien mal a l'admirable Ben Gazzara de *Todos rieron* de Peter Bogdanovich: una d'aquelles estelles que no acostumen a curar-se només amb un glop de Bourbon -com creia Bogart- sempre a diversos graus de duresa per damunt nostre. Per si mai l'atzar -sempre imprevisible; generós de vegades- ens ofereix el privilegi d'assumir la insubornable actitud de Rick amb la dona de la qual va estar perdudament enamorat i a la qual va haver de renunciar, podrem estar segurs aleshores que no hem viscut en va. □

Berger: Havíem llegit que l'havien mort en cinc llocs diferents.
Laszlo: I cada una de les cinc vegades va ser veritat ...